

Az 1956-os forradalom festményeken

Csizmadia Zoltán festőművész tárlata Túrkevéren

Szatmárból indult Csizmadia Zoltán, de életútjának meghatározó állomásai szerte az országban találhatók. Az 1933-ban Mátészalkán született művész már gyermekkorában olyan élményeket raktározott el magában, amely a paraszti világ, a nemzet, a hazafiság melletti elkötelezettség kialakításához vezetett. A második világháborúból a családi tragédiákhoz kötött borzalmak nem múltak el nyomtalanul a kibontakozó tehetsége révén a Nyíregyházán működő Bessenyei György Népfőiskolára, majd a Képzőművészeti Főiskolára bejutó ifjú érzelmvilágából. Látásmódjának alakításához bizonyára hozzájárult az apai minta, amit a szabómester fényképezés iránti vonzalma jelentett. A népfőiskola szellemisége és küldetése jól szolgálta a falusi, vidéki fiatal tehetségek szellemi fejlődését. Diószegi Balázs Berki Nándor útmutatásával Váci Mihállyal, Váci Andrással és másokkal együtt bizakodva tervezték a szebb jövőt. Egy év után felvették a Képzőművészeti Főiskola festészeti szakára. Az akadémikus festészet alapjaival ismerkedő ifjú 1953-ban eljutott a Nagykunságba is. A karcagi Mezőgazdasági Szakiskolában egy nyári művésztelep keretében ismerkedhetett a paraszti munkában verejtékező emberek életével, a búzanemesítésen dolgozókkal, a cséplőgép búzakévéket elnyelő dobjával majd a lávaként kiömlő búzaszemek látványával, a szél erejét felfogó szélmalommal, a gondos asszonyi kezek által fehérre varázsolt tanyákkal, a nagykunsági pásztorokkal. Nem véletlen életre szóló elkötelezettsége az alföldi festészettel. A főiskola befejezése után, 1959-től rendszeres látogatója, lakója volt a mártélyi művésztelepnek. A hódmezővásárhelyi tanyavilág, a Tisza hömpölygő, máskor szelíd folyama, az Alföld ezer arca lett a fő meghatározója festészetének. Örök szerelem maradt az alföldi táj, a parasztság. Ebben segítette Tornyai János, Rudnay Gyula, Medgyessy Ferenc alkotó szellemisége.

Az időközben Dunántúlra (Veszprémbe) került művész életében Hódmezővásárhely kitüntetett helyet kapott. A mártélyi művésztelepen biztosított alkotási lehetőségek mellett a híres vásárhelyi majolikagyár is felajánlott egy utat a tehetség kipróbálására. Az 1960-70-es években alkotott kerámia képeiben elsők között alkalmazta a műszaki kerámiát a művészet eszközeként. Bár megformázott alakjai absztraktok, de a magyar nép alkotóművészetének elemeivel átitatottak. Ennek példáját és a táj szeretetét megmutatta a dunántúli megyeszékhelyen is, ahol hosszú éveken át meghatározó egyénisége volt a kortárs művészeti életnek. A Magyar Képzőművészek Szövetségének tagjaként fiatalon megkapta a Derkovics-ösztöndíjat, majd a MKSZ Észak-Dunántúli Területi Szervezetének titkáráként is tevékenykedett.

Alkotásai közintézményekbe és magánszemélyekhez kerültek. A Nemzeti Galériában, a nyíregyházi Jósza András Múzeumban, a Veszprém megyei múzeumok gyűjteményeiben és a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban egyaránt vannak festményei. A Tornyai Múzeum 2006-ban a látogatók elé tárta Csizmadia Zoltán legbelsőbb énjének egy szeletét. Ennek megismerése, megértése egy újabb történelmi sorsfordulóhoz, az 1956-os forradalom és szabadságharchoz kötődik.

A Képzőművészeti Főiskolán egyre forradalmibbá váló hangulat magával ragadta a végzés előtt álló ifjút is. Részt vett a főiskolai gyűléseken, amelyeken tanügyi reformokat követeltek. A képzőművész növendékek is csatlakoztak a szegedi egyetemről induló MEFESZ (Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége) célkitűzéséhez. A forradalmi hangulat október 23-ára tetőfokára jutott főváros-szerte. Csizmadia Zoltán is ott volt a felvonulók között a Petőfi szobornál, a Bem téren, majd a Szentkirályi utcában a Rádiónál. Puskaropogás, vér, haldoklás és felbőszült kiabálás, a nép haragja, a kiskatonák átállása és az ÁVO-sok golyószórójának tarolása sokként hatott, de ugyanakkor erőt és bátorságot adott a fiataloknak, hogy kitartsanak 16 pontos követelésük mellett, és megvédjék a Képzőművészeti Főiskolát. Erre október 24-től került sor. November 3-án ott is megalakult a Forradalmi Bizottság, melynek tagjává választották Csizmadia Zoltánt is. Időközben a forradalom átcsapott szabadságharcra, hiszen november 4-én megjelentek az orosz tankok a fővárosban is. Idegen, ellenséges hadsereg, az oroszok fegyvereinek áldozata lett négy főiskolai hallgató és négy magyar kiskatona a Főiskolán. Csizmadia Zoltánnak és feleségének 44 évvel a történetek után sikerült kideríteni nevüket: Dancs Miklós, Juhász Sándor, Kamuti Lajos és Széll László, Debrecen környékéről.

Bauer Sándor 1969-ig cipelte magával a háborús sokkot, amikor az önként választott tűzhalálba menekült. De menekült az ország népe is. Százezrek hagyták el szülőföldjüket. Ki közelebb, ki távolabb talált menedéket. A későbbi kemény számonkérés, megtorlás alól segítő tanárai (Domanovszky Endre, Bernáth Aurél, Pátzay Pál) mentették meg. Ezt azonban csak jóval később, a rendszerváltás után tudta meg, amikor feleségével kutatták és tanulmányozták a korabeli dokumentumokat és könyvet is megjelentettek „*A Magyar Képzőművészeti Főiskola részvétele az 1956-os forradalom és szabadságharcban*” címmel a főiskola felkérésére. A forradalmi katarzis emlékét évtizedeken át magába rejtő művész napjainkra megnyílt. Elementáris erővel jeleníti meg képein 1956 emlékét. Festészete és a magyar nép melletti elkötelezettsége így vált teljessé. Ennek a bemutatására vállalkozott most, 1956 félévszázados emlékűnnepén a Finta Múzeum a Finta Múzeumért Alapítvánnyal közösen. A kiállítás rendezését és a katalógus megjelentetését a NKÖM, az Évfordulók Titkársága is támogatta.

A kiállítás 2006. október 15-ig volt látogatható Túrkevéen a Vadász Pál Kiállítóteremben.

Örsi Julianna

Kiállítás megnyitó (a képen balról jobbra: Németh István kuratóriumi tag, Csizmadia Zoltán festőművész, dr. Feledy Balázs művészettörténész, megnyitó)

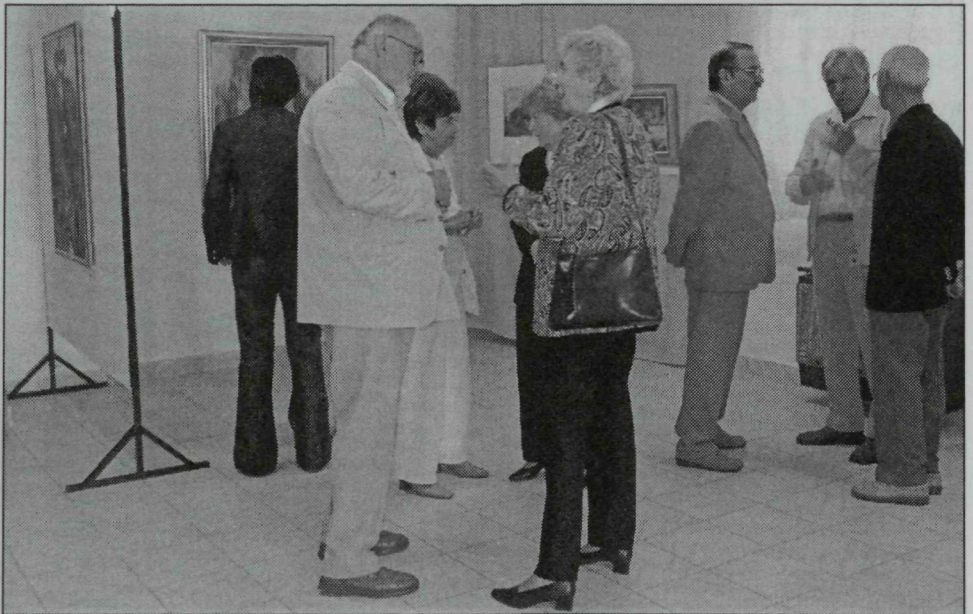

Kiállítás megnyitó közönsége (köztük balról a második dr. Ozsváth András)

KIÁLLÍTÁSOK

Részlet a kiállításból

A kiállítás közönsége

Az 1956-os forradalom és szabadságharc áldozatainak emlékére

Fiú fegyverrel

1956